BENEDIKT XVI.

Ljubljena Crkvo u Hrvata

Tonimir

BENEDIKT XVI.

LJUBLJENA CRKVO U HRVATA

Benedikt XVI.

Ljubljena Crkvo u Hrvata

poruke apostolskoga pohoda Hrvatskoj

4. i 5. lipnja 2011.

Tonimir
Varaždinske Toplice, 2011.

Sadržaj

1. Radost zbog skoroga dolaska u Hrvatsku 7
2. Poticaj na molitvu za uspjeh putovanja 12
3. O Šeperu, Europskoj uniji, Stepincu i N.D.H. 13
4. Ljudske i kršćanske vrijednosti u europskim korijenima 16
5. Savjest – ključno načelo za izgradnju zajedničkoga dobra 20
6. Svjetlo dragocjene uljanice 25
7. Životu otvorena obitelj izvor je budućnosti 30
8. Dar vjere življene u obitelji 36
9. Budite moralna svijest društva! 38
10. Nosim ove dane u pameti i u srcu 44
11. Jamčim vam svoju molitvu 46
12. Osvrt na apostolsko putovanje u Hrvatsku 47
Savjest kao prostor slušanja istine i dobra 52
Kazalo 61

Prijevodi na hrvatski Papinih istupa 4. i 5. lipnja 2011., unaprijed priređeni u Tiskovnom uredu Svete Stolice, dotjerani su prema tekstu koji je Sveti Otac stvarno izgovorio. Na isti način dorađen je i Ikin prijevod govora od 8. lipnja 2011.

Govor od 11. travnja 2011. s francuskoga i intervju od 4. lipnja 2011. s talijanskoga izvornika preveo je prireditelj.

Ovakvim pismom (Times New Roman) tiskane su Papine riječi, a ovakvim (Ariel) podatci nužni za razumijevanje teksta.

Masno su otisnute riječi koje je Sveti Otac izrekao na hrvatskom jeziku ili im je Papin izvornik hrvatski.

1. Radost zbog skoroga dolaska u Hrvatsku

Govor u prigodi primanja vjerodajnica Filipa Vučka, novoga hrvatskog veleposlanika pri Svetoj Stolici, u Vatikanu u ponedjeljak 11. travnja 2011.

Gospodine Veleposlaniče,

drago mi je primiti Vas u svečanoj prigodi predaje pisma koje Vas ovjerovljuje kao izvanrednoga i opunomoćenoga hrvatskog veleposlanika pri Svetoj Stolici. Zahvaljujem na srdačnim riječima koje ste mi uputili. Zauzvrat, bio bih zahvalan da predsjedniku Republike, gospodinu Ivi Josipoviću, kojega sam nedavno imao zadovoljstvo susresti, izrazite moje najbolje želje, za njega osobno kao i za dobrobit i mir hrvatskoga naroda.

Početak Vašega poslanja sretno se poklapa s dvadesetom obljetnicom hrvatske neovisnosti. A dogodine se slavi dvadeseta godišnjica uspostave diplomatskih odnosa između Vaše zemlje i Svete Stolice. Naši su odnosi skladni i uravnoteženi. Sveta je Stolica uvijek posebnu pozornost posvećivala Hrvatskoj. Moj daleki prethodnik papa Lav X., gledajući ljepotu vaše kulture i dubinu vjere vaših predaka, opisao je vašu zemlju kao *scutum saldissimum et antemurale Christianitatis* [najtvrđi štit i predziđe kršćanstva]. Te drevne vrijednosti još uvijek nadahnjuju naše suvremenike koji su se nedavno morali suočiti s posebnim poteškoćama. Da bi se sadašnji naraštaji utvrdili, dolikuje jasno im izlagati bogatu baštinu hrvatske povijesti i kršćanske kulture koja je duboko prožima i na koju se vaš narod u nevolji uvijek oslanjao.

Sa zadovoljstvom sam doznao da je vaš parlament tekuću godinu proglasio „Boškovićevom godinom“. Taj je isusovac bio fizičar, astronom, matematičar, arhitekt, filozof i diplomat. Njegovo postojanje pokazuje da je moguće životno uskladiti znanost i vjeru, služiti domovini i zauzimati se u Crkvi. Ovaj kršćanski umnik kaže mladima da je moguće ostvariti se u sadašnjemu društvu te u njemu istodobno biti sretnik i vjernik. Uostalom, spomenici i nebrojena raspela razasuta po vašoj zemlji jasno pokazuju tu sretnu suživljenost. Promatrajući taj sklad mladi će biti ponosni na svoju zemlju, povijest i vjeru, i uvijek će se sve više osjećati baštinicima blaga koje sad oni trebaju oploditi.

Hrvatska će uskoro biti potpuno uključena u Europsku uniju. Sveta se Stolica može samo radovati tomu što se europska obitelj upotpunjuje i prima države koje joj povijesno pripadaju. To udruživanje, gospodine Veleposlaniče, mora se zbivati uz puno poštovanje hrvatskih posebnosti, vjerskoga puta i kulture. Lažno bi bilo htjeti nijekati vlastiti identitet da bi se preuzeo drugi koji je nastao u posve drukčijim okolnostima od onih u kojima se oblikovao i razvijao hrvatski identitet.

Ulaskom u Europsku uniju Vaša zemlja ne dobiva samo gospodarski i pravni sustav koji ima svoje prednosti i ograničenja nego i sama može dati vlastit, primjeran hrvatski doprinos. Ne smije se bojati odlučno tražiti da se poštuje vlastita povijest i vlastiti religijski i kulturni identitet. Nažalost, ima glasova koji začudnom upornošću poriču zbilju vjerskih korijena Europe. Postalo

je moderno zaboravljati i nijekati povijesne činjenice. Govoriti da Europa nema kršćanske korijene jednako je tvrdnji da čovjek može živjeti bez kisika i hrane. Ne smijemo se ustezati i podsjećati na istinu i istupiti za nju, odbijajući, po potrebi, ono što joj se protivi. Siguran sam da će Vaša zemlja znati braniti vlastiti identitet s uvjerenjem i ponosom, izbjegavajući nove prepreke koje se pojavljuju i koje su, pod izgovorom vjerske slobode, ali pogrješno shvaćene, protivne naravnom zakonu, obitelji i, posve jednostavno, ćudoređu.

Želio bih također odati priznanje naporima Vaše zemlje da Hrvati u Bosni i Hercegovini mogu ostvariti položaj koji im i pripada kao jednome od triju konstitutivnih naroda zemlje. Utvrđujem i da, u želji za mirom i zdravom suradnjom sa zemljama Vaše geopolitičke regije, Hrvatska posebice pridonosi olakšanju dijaloga i razumijevanja među narodima različitih tradicija, ali koji stoljećima žive zajedno. Ohrabrujem Vas da nastavite tim putem učvršćenja mira poštujući pri tome svakoga.

Unutar pak Vaših državnih granica, četiri ugovora potpisana između Vaše zemlje i Svete Stolice omogućuju, uz poštovanje vlastitih posebnosti, razgovore o temama od zajedničkoga interesa. Njih, u tome smislu, treba nastaviti na obostranu korist. Sa zadovoljstvom utvrđujem da Hrvatska promiče vjerske slobode i poštuje posebno poslanje Crkve.

Zbog svih tih razloga, gospodine Veleposlaniče, iskreno se radujem što ću za nekoliko tjedana moći posjetiti Vašu zemlju. Moj prethodnik, štovani Ivan Pavao

II., učinio je to tri puta, a i ja sam je posjetio nekoliko puta dok sam bio na čelu jednoga rimskog dikasterija.[1] Rado sam prihvatio poziv hrvatskih vlasti i biskupa Vaše plemenite zemlje. Kao što znate, za putovanje je odabrana tema: „Zajedno u Kristu". Baš „zajedno" s Vašim narodom želim slaviti. Zajedno, unatoč nebrojenim ljudskim različitostima, zajedno s tim razlikama! I to u Kristu koji stoljećima prati hrvatski narod dobrotom i milosrđem. Zbog Njega želim ohrabriti vašu zemlju i Crkvu koja je među vama i s vama. Nju koja brižljivošću samoga Krista prati sudbinu i hod vašega naroda još od njegova početka. U ovoj radosnoj prigodi želio bih srdačno pozdraviti biskupe i vjernike Katoličke Crkve u Hrvatskoj.

U trenutku u kojem započinjete svoju plemenitu zadaću zastupanja pri Svetoj Stolici, upućujem Vam,

---

[1] Prireditelјeva napomena: od *díkaios*, grčki: pravedan, *dikastérion* je u antičkoj Grčkoj bio zbor sudaca, a po tome je nazvan *dikàstērij* – vlada u hrvatsko-ugarskoj državnoj zajednici od XVII. st. te općenito viša vlast, ured, resor, ministarstvo. Prema apostolskoj konstituciji *Pastor Bonus* iz 1988., Rimsku kuriju čine *dikasteriji* i *zavodi* koji pomažu rimskomu prvosvećeniku u obavljanju njegove vrhovne pastirske službe za dobro i u službi cijele Crkve i pojedinih Crkvi. Pod *dikasterijima* se razumiju Državno tajništvo, zborovi (kongregacije, ima ih devet), sudišta (tribunali, ima ih tri), vijeća (ima ih 12), te Apostolska komora, Uprava baštine Apostolske Stolice i Prefektura gospodarskih poslova Svete Stolice. *Zavodi* koji čine Rimsku kuriju jesu: Prefektura Papinskoga doma i Ured za bogoslužna slavlja Vrhovnoga svećenika. Kardinal Joseph Ratzinger bio je od 1981. do izbora za Papu, 2005., predstojnik Zbora za učenje vjere, jednoga od 28 dikasterija Rimske kurije.

gospodine Veleposlaniče, najbolje želje za uspješno obavljanje svojega poslanja. Budite sigurni da ćete u mojim suradnicima uvijek imati prihvaćanje i razumijevanje ako Vam ustreba. Povjeravajući Vašu zemlju zaštiti blažene Gospe, Majke Božje Bistričke, i zagovoru blaženoga Alojzija Stepinca, od svega srca zazivam obilje božanskih blagoslova na Vašu Ekscelenciju, na Vašu obitelj i Vaše suradnike, kao i na cijeli hrvatski narod i njegove predvodnike.

2. Poticaj na molitvu za uspjeh putovanja

Iz govora na općoj audijenciji na Trgu sv. Petra u Vatikanu u srijedu 1. lipnja 2011.

Upućujem pozdrav svim hrvatskim hodočasnicima, a osobito vjernicima župe Svetih Petra i Pavla iz Kočerina u Bosni i Hercegovini.

Dragi prijatelji, u subotu i nedjelju posjetit ću Zagreb i Hrvatsku da zajedno s vama proslavim Dan hrvatskih katoličkih obitelji. Dok s radošću iščekujem taj susret, sve vas pozivam da molite kako bi moj pastirski pohod ovoj dragoj zemlji donio obilje duhovnih plodova te da kršćanske obitelji budu sol zemlje i svjetlo svijeta.

Hvaljen Isus i Marija!

3. O Šeperu, Europskoj uniji, Stepincu i N.D.H.

Odgovori na novinarska pitanja tijekom leta iz Rima do Zagreba, u zrakoplovu u subotu 4. lipnja 2011.[2]

Svetosti, već ste bili u Hrvatskoj, a Vaš je prethodnik čak tri puta posjetio tu zemlju. Može li se govoriti o posebnom odnosu između Svete Stolice i Hrvatske? Koji su razlozi i najvažniji vidovi tih odnosa i ovoga putovanja?

Osobno sam dvaput bio u Hrvatskoj. Prvi put na sprovodu kardinala [Franje] Šepera,[3] svojega prethodnika u Zboru za učenje vjere, koji mi je bio veliki prijatelj jer je ujedno bio predsjednik [Međunarodnoga] teološkog povjerenstva čiji sam bio član. Tako sam upoznao njegovu dobrotu, umnost, razbor i veselost. Preko njega sam stekao sliku o Hrvatskoj jer je bio veliki Hrvat i veliki Europljanin. Nakon toga bio sam još jednom, na poziv njegova osobnoga tajnika [Velimira] Čapeka, koji je također bio čovjek velike radosti i velike dobrote, na znanstvenome skupu i slavlju u marijanskome svetištu.[4] Tu sam doživio pučku pobožnost koja je, moram reći, vrlo slična onoj moje zemlje. I bio sam vrlo sretan što vidim to utjelovljenje vjere: vjera življena srcem, gdje nadnaravno postaje naravno i naravno je prosvijetljeno

---

[2] Prireditelјeva napomena: Na ova je pitanja Sveti Otac odgovarao izravno, a sve je ostale tekstove u knjizi prethodno pripremio u miru svoje sobe.

[3] Prireditelјeva napomena: Pokopan je u zagrebačkoj prvostolnici 5. siječnja 1982.

[4] Prireditelјeva napomena: Znanstveni je skup održan u Zagrebu i Mariji Bistrici od 6. do 8. studenoga 2001.

nadnaravnim. Tako sam vidio i doživio tu Hrvatsku s tisućljetnom katoličkom poviješću, uvijek vrlo blisku Svetoj Stolici, i naravno, s prethodnom poviješću antičke Crkve. Vidio sam da postoji iznimno duboko bratstvo u vjeri, u htijenju da se služi Bogu za čovjeka, u kršćanskom humanizmu. U tome smislu, čini mi se, postoji prirodna veza u tom istinskom katoličtvu koje je otvoreno svima i koje preoblikuje svijet ili želi preobraziti svijet prema Stvoriteljevoj zamisli.

Sveti Oče, Hrvatska se uskoro treba ujediniti s 27 država koje čine Europsku uniju. No, u posljednje vrijeme u hrvatskom je puku porasla stanovita sumnjičavost prema Uniji. Mislite li u tim okolnostima donijeti poruku ohrabrenja Hrvatima, da gledaju prema Europi ne samo s gospodarskoga vidika, nego i s kulturnoga, i sa stajališta kršćanskih vrijednosti?

Mislim da većina Hrvata u osnovi s velikom radošću misli na čas u kojemu će se udružiti s Europskom unijom jer je to duboko europski narod. Kardinali, bilo Šeper, Kuharić ili Bozanić, uvijek su mi govorili: „Mi nismo Balkanci, nego Srednja Europa." Dakle, to je narod koji je u središtu Europe, njezine povijesti i kulture. U tome smislu – mislim – logično je, pravedno i nužno da uđe. Isto tako mislim da prevladava osjećaj radosti naći se tamo gdje je povijesno i kulturno Hrvatska uvijek bila. Naravno, može se razumjeti određena sumnjičavost ako narod koji brojčano nije velik ulazi u tu Europu, već uspostavljenu i izgrađenu. Može se shvatiti da možda postoji strah od prejakoga centralističkog birokratizma, racionalističke kulture koja nedovoljno vodi računa o povijesti i bogatstvu povijesti, kao i o bogat-

stvu povijesne raznolikosti. Čini mi se da bi upravo to moglo biti poslanje toga naroda koji sada ulazi: da obnovi različitost u jedinstvu. Europski identitet jest identitet svojstven u bogatstvu različitih kultura koje se međusobno približavaju u kršćanskoj vjeri, u velikim kršćanskim vrjednotama. Da bi to iznova bilo vidljivo i učinkovito, čini mi se da je baš poslanje Hrvata koji sad ulaze, nasuprot stanovitomu apstraktnom racionalizmu, učvrstiti povijesnost naše kulture i raznolikost koja je naše bogatstvo. U tome smislu ohrabrujem Hrvate: postupak ulaska u Europu tijek je uzajamnoga davanja i primanja. I Hrvatska daje, svojom poviješću te ljudskim i gospodarskim mogućnostima. Naravno, i prima, šireći na taj način obzor i živeći u tome velikom optjecaju, ne samo gospodarskom nego nadasve kulturnom i duhovnom.

Mnogi se Hrvati nadaju da bi se tijekom Vašega posjeta moglo dogoditi proglašenje svetim blaženoga kardinala Stepinca. Kakva je za Vas važnost njegova lika danas?

Kardinal je bio veliki pastir i veliki kršćanin, pa tako i čovjek uzornoga humanizma. Rekao bih da je sudbina kardinala Stepinca bila da je morao živjeti u dvjema oprečnim diktaturama, a obje su bile protučovječne. Prvo, ustaški režim za koji se činilo da je ispunio san o samostalnosti i neovisnosti, no u stvarnosti samostalnost je bila laž jer ju je Hitler podvrgnuo svojim probitcima. Kardinal Stepinac vrlo je dobro to shvatio i branio je pravu čovječnost protiv toga režima. Braneći Srbe, Židove, Cigane pokazao je – rekli bismo – snagu istinskoga humanizma, čak i trpeći. Zatim je nastupila

suprotna diktatura, komunistička, u kojoj se opet borio za vjeru, za nazočnost Boga u svijetu, za stvarnu čovječnost koja ovisi o Božjoj prisutnosti: samo ako je čovjek Božja slika, onda humanizam cvate. Takva je bila – recimo – njegova sudbina: boriti se u dvjema različitim i suprotstavljenim borbama. Upravo po toj odluci za istinsko protivljenje duhu vremena, po pravom humanizmu koji dolazi iz kršćanske vjere, veliki je uzor ne samo Hrvatima nego svima nama.

4. Ljudske i kršćanske vrijednosti u europskim korijenima

Pozdravni govor na svečanosti dobrodošlice u Međunarodnoj zračnoj luci Zagreb na Plesu 4. lipnja 2011.

Gospodine Predsjedniče Republike Hrvatske,
časna braćo u biskupstvu,
poštovana gospodo predstavnici vlasti,
draga braćo i sestre!

S velikom radošću dolazim među vas kao hodočasnik u ime Isusa Krista. Srdačno pozdravljam ljubljenu hrvatsku zemlju i, kao nasljednik apostola Petra, velikim zagrljajem grlim sve njezine stanovnike. Napose pozdravljam katoličku zajednicu: biskupe, svećenike, redovnike i redovnice, vjernike svjetovnjake, te posebice obitelji ove zemlje koja je plodna naviještanjem Evanđelja, nadom života i spasenja za svakoga čovjeka. Upućujem prijazan pozdrav Vama, gospodine Predsjedniče Republike, i drugim ovdje okupljenima građanskim i vojnim vlastima. Zahvaljujem Vam, gospodine Predsjedniče, na ljubaznim riječima dobrodošlice te izražavam najbolje želje za visoku dužnost koja Vam je povjerena, kao i za mir i napredak cijeloga Naroda.

U ovome se času želim prisjetiti triju pastirskih posjeta Hrvatskoj svojega ljubljenog prethodnika, blaženoga Ivana Pavla II. i zahvaliti Gospodinu za dugu povijest vjernosti koja povezuje vašu zemlju sa Svetom Stolicom. Brojimo više od trinaest stoljeća snažnih i posebnih veza, prokušanih i učvršćenih u katkad teškim

i bolnim okolnostima. Ta je povijest rječit dokaz ljubavi vašega naroda prema Evanđelju i prema Crkvi. Od samih početaka, vaš narod pripada Europi te joj, na osobit način, daje doprinos u duhovnim i moralnim vrijednostima, koje su tijekom stoljećā oblikovale svakodnevni život, kao i osobni i nacionalni identitet njezine djece. Izazovi koji proizlaze iz suvremene kulture, prožete društvenim raslojavanjem i nestabilnošću, te obilježene individualizmom koji pogoduje shvaćanju života bez obveza, u neprestanom traženju „prostora privatnosti", zahtijevaju uvjereno svjedočanstvo i smjelo zauzimanje u promicanju temeljnih moralnih vrijednosti, ukorijenjenih u društvenom životu i identitetu Staroga kontinenta. O dvadesetoj obljetnici proglašenja neovisnosti i uoči punopravnoga pristupanja Hrvatske Europskoj uniji, davna i nedavna prošlost vaše zemlje može sve druge narode Kontinenta poticati na promišljanje pomažući i svakom pojedincu i čitavoj zajednici da očuva i oživi neprocjenjivu zajedničku baštinu ljudskih i kršćanskih vrijednosti. Neka tako ovaj dragi narod, snagom svoje bogate tradicije, pridonese tomu da Europska unija cjelovito vrjednuje to duhovno i kulturno blago.

S geslom „Zajedno u Kristu", draga braćo i sestre, dolazim s vama proslaviti Prvi nacionalni dan hrvatskih katoličkih obitelji. Neka ovaj važni događaj bude prigoda za ponovno isticanje vrijednosti obiteljskoga života i zajedničkoga dobra te učvršćivanje jedinstva, oživljavanje nade i upravljanje prema zajedništvu s Bogom, na temelju bratskoga suživota i društvene solidarnosti.

Već sad iskreno zahvaljujem svima koji su sudjelovali u pripravi i organizaciji mojega posjeta. Pred današnjim izazovima za Crkvu i civilno društvo, zazivam na ovu zemlju i na sve njezine stanovnike, zagovor i pomoć blaženoga Alojzija Stepinca, pastira kojega vaš narod voli i štuje. Neka prati mlade naraštaje da žive u ljubavi koja je potaknula Gospodina Isusa Krista da svoj život daruje za sve ljude. Sveti Josip, brižni čuvar Otkupitelja i nebeski zaštitnik vašega naroda, zajedno s Djevicom Marijom, „najvjernijom Odvjetnicom Hrvatske“, neka vam danas i uvijek isprose mir i spasenje. Hvala!

5. Savjest – ključno načelo za izgradnju zajedničkoga dobra

Govor na susretu s predstavnicima građanskoga društva, političkoga, akademskog, kulturnog i poduzetničkoga svijeta, s Diplomatskim zborom i s vjerskim čelnicima u Hrvatskome narodnom kazalištu u Zagrebu 4. lipnja 2011.

Gospodine Predsjedniče,
gospodo kardinali,
časna braćo biskupi,
poštovane dame i gospodo,
draga braćo i sestre!

Sretan sam što mogu započeti svoj posjet susrećući vas, koji predstavljate razne slojeve hrvatskoga društva i Diplomatski zbor. Srdačno pozdravljam svakoga osobno kao i životne stvarnosti kojima pripadate: vjerske zajednice, političke, znanstvene i kulturne ustanove, područja umjetnosti, gospodarstva i športa. Od srca zahvaljujem monsinjoru Puljiću i profesoru Zuraku na lijepim riječima koje su mi uputili kao i glazbenicima koji su me dočekali sveopćim jezikom glazbe. Dimenzija univerzalnosti, koja je odlika umjetnosti i kulture, posebice se veže s kršćanstvom i Katoličkom Crkvom. Krist je čovjek u potpunosti, i sve što je ljudsko nalazi u Njemu i njegovoj Riječi puninu života i smisla.

Ovo je predivno kazalište znakovito mjesto, koje izražava vaš nacionalni i kulturni identitet. Moći susresti vas ovdje, zajedno okupljene, još je jedan razlog duhovne radosti, jer Crkva je otajstvo zajedništva i uvijek se

raduje zajedništvu u bogatstvu različitosti. Sudjelovanje predstavnika drugih Crkvi i kršćanskih zajednica, kao i židovske i muslimanske religije, potvrđuje da religija nije neka zasebna zbiljnost u odnosu na društvo, nego njoj prirođena sastavnica, koja trajno priziva okomitu dimenziju, to jest slušanje Boga kao uvjet traganja za zajedničkim dobrom, pravednošću i pomirenjem u istini. Religija stavlja čovjeka u odnos s Bogom, Stvoriteljem i Ocem sviju, te stoga treba biti snažan čimbenik mira. Religije se uvijek moraju pročišćavati prema ovoj istinskoj bîti, kako bi odgovorile svojemu izvornom poslanju.

Ovdje bih htio otvoriti središnju temu svojega kratkog promišljanja, a to je pitanje savjesti. Ona je presječnica raznih područja u kojima djelujete i temelj je slobodnoga i pravednog društva, i na državnoj i na nadnacionalnoj razini. Naravno, mislim na Europu, čija je Hrvatska oduvijek sastavnica na povijesno-kulturnome planu, a to će doskora biti i na političko-institucionalnoj razini. Valja priznati i razvijati velika dostignuća modernoga doba, to jest priznavanje i jamstvo slobode savjesti, ljudskih prava, slobode znanosti i time slobodnoga društva, ali pri tom zadržati otvorenima razum i slobodu prema njihovu nadnaravnom temelju, kako bi se izbjeglo da se ta dostignuća ne bi izbrisala, kao što, nažalost, nerijetko možemo ustvrditi. Kakvoća društvenoga i građanskoga života, kvaliteta demokracije dobrim dijelom ovisi o tom, „kritičkom“ čimbeniku, odnosno savjesti, o tome kako se ona shvaća i o tome koliko se ulaže u njezino

oblikovanje. Ako se savjest, prema prevladavajućem modernom shvaćanju, ograniči u subjektivni okvir, u koji se smještaju religiju i moral, onda krizi Zapada nema lijeka, a Europa je osuđena na nazadovanje. Ako se, naprotiv, savjest ponovno otkrije kao prostor slušanja istine i dobra, mjesto odgovornosti pred Bogom i braćom ljudima – što je protiv svake diktature – onda ima nade za budućnost.

Zahvalan sam profesoru Zuraku što je spomenuo kršćanske korijene brojnih kulturnih i znanstvenih ustanova ove zemlje, što se uostalom vidi i diljem europskoga kontinenta. Treba spominjati te začetke, pa i zbog povijesne istine, i vrlo je važno znati dubinski iščitavati te korijene, jer oni mogu i danas nadahnjivati. Ključno je otkriti snagu nekoga događaja, primjerice, nastajanja jednoga sveučilišta, ili nekoga kulturnog pokreta, ili pak neke bolnice. Valja shvatiti *zašto* i *kako* je do toga došlo, da bi se i danas prepoznala vrijednost te dinamičnosti kao duhovna stvarnost koja postaje kulturnom pa onda i društvenom zbiljom. U temelju svega su muškarci i žene, dakle, osobe, savjesti vođene snagom istine i dobra. Neki su od svijetlih likova ove zemlje već spomenuti.

Želio bih se zaustaviti kod oca Ruđera Josipa Boškovića, isusovca, koji je rođen u Dubrovniku prije tri stotine godina, 18. svibnja 1711. On vrlo dobro uosobljuje sretnu vezu između vjere i znanosti, koje se uzajamno potiču na propitivanje, istodobno otvoreno, raznoliko, ali i sintetičko. Njegovo glavno djelo *Theoria philosophiae naturalis* [Teorija prirodne filozofije],

objavljeno u Beču, a zatim i u Mletcima polovinom osamnaestoga stoljeća, nosi znakovit podnaslov: *redacta ad unicam legem virium in natura existentium*, to jest „svedena na jedan jedini zakon silā koje postoje u prirodi“. U Boškovića postoji raščlamba, postoji proučavanje mnogovrsnih znanstvenih grana, ali i strast za jedinstvom. A to je tipično za katoličku kulturu. Zbog toga je osnivanje Katoličkoga sveučilišta u Hrvatskoj znak nade. Želim da ono pridonese ujedinjenju različitih dijelova suvremene kulture, vrijednosti i identiteta vašega naroda, nastavljajući plodan crkveni doprinos povijesti plemenitoga hrvatskog naroda. Vratimo se ocu Boškoviću; stručnjaci vele da njegova teorija neprekidnosti [„kontinuiteta“] vrijedi i za prirodne znanosti i za geometriju, što se izvrsno podudara s nekim velikim otkrićima suvremene fizike. Što reći? Odajemo priznanje slavnomu Hrvatu, ali i istinskom isusovcu: častimo štovatelja istine koji dobro zna koliko ga ona nadvisuje, ali koji također, u svjetlu istine, zna dokraja upotrijebiti sposobnosti razuma kojima ga je sâm Bog obdario.

No, osim odavanja priznanja, treba uzeti k srcu metodu, umnu otvorenost tih velikana. Vratimo se dakle savjesti kao glavnom čimbeniku za kulturnu izgradnju i za promicanje zajedničkoga dobra. Oblikovanjem savjesti Crkva daje društvu svoj dragocjeni prinos. On se počinje oblikovati u obitelji, a učvršćuje u župi, gdje se djeca i mladi uče produbljivati Sveto Pismo koje je „veliki zakonik“ europske kulture. Istodobno uče o smislu zajednice, zasnovane na daru, a ne na gospodarskom in-

teresu ili na ideologiji, nego na ljubavi koja je „glavna pokretačka sila istinskoga razvoja svake osobe i cijeloga čovječanstva“.[5] Ta se logika besplatnosti, naučena u djetinjstvu i mladosti, potom živi u svakome okviru, u igri i u športu, u međusobnim odnosima, umjetnosti, u dragovoljnom služenju siromašnima i patnicima, a kad je jednom usađena, može se primjenjivati i u složenijim područjima politike i gospodarstva, surađujući da *polis* [grad, država] bude ugodan i gostoljubiv, da ne bude prazan, lažno neutralan, nego bogat ljudskim sadržajima, s izrazitom etičkom crtom. Tu su *Christifideles laici* [kršćanski vjernici svjetovnjaci] zapravo pozvani velikodušno živjeti svoju naobrazbu, vodeći se načelima društvenoga učenja Crkve da se ostvaruje vjerodostojna laičnost, društvena pravednost, obrana života i obitelji, sloboda vjere i odgoja.

Cijenjeni prijatelji, vaša nazočnost i hrvatska kulturna baština potaknuli su me na ova kratka promišljanja. Ostavljam vam ih kao znak svojega poštovanja, a povrh svega kao želju Crkve da, pronoseći svjetlo Evanđelja, hodi u vašem narodu. Zahvaljujem vam na pozornosti i od srca blagoslivljam vas, vaše najmilije i vaš rad.

---

[5] Benedikt XVI., Okružnica *Caritas in veritate* (29. lipnja 2009.), br. 1.

6. Svjetlo dragocjene uljanice

Govor na molitvenom bdjenju s mladima na Trgu bana Jelačića u Zagrebu 4. lipnja 2011.

Draga mladeži!

Sve vas srdačno pozdravljam! Osobito sam zadovoljan što sam ovdje s vama, na ovom povijesnom trgu koji je srce grada Zagreba. Ovaj je trg mjesto susreta i komunikacije, na kojemu često prevladavaju žamor i svakodnevna vreva. A sada, vaša ga nazočnost gotovo pretvara u „hram", čiji je svod samo nebo, koje se večeras čini kao da se naginje nad nas. U tišini želimo primiti Riječ Božju koja je naviještena, kako bi prosvijetlila naš um i zagrijala naše srce.

Iskreno zahvaljujem monsinjoru Srakiću, predsjedniku Biskupske konferencije, za riječi kojima nas je uveo u ovaj naš susret. Na poseban način pozdravljam dvoje mladih te im zahvaljujem što su nam dali svoja lijepa svjedočanstva. Danielovo iskustvo podsjeća na iskustvo svetoga Augustina; doživljaj je to traženja ljubavi negdje „vani", a poslije se otkriva da mi je bliža od mene samoga, „dodiruje" me u dubini i pročišćava… Mateja nam je pak govorila o ljepoti zajednice koja otvara srce, um i značaj… Hvala vam oboma!

U čitanju koje smo čuli sveti nas je Pavao pozvao da se „uvijek radujemo u Gospodinu" (*Filipljanima* 4, 4). Riječ je to po kojoj duša zadrhti, ako uzmemo u obzir da Apostol narodā tu poslanicu piše kršćanima u Filipima dok je u zatvoru, u iščekivanju presude. On je okovan, ali navještaj i svjedočenje Evanđelja ne mogu

biti utamničeni. Iskustvo svetoga Pavla pokazuje kako je na našemu putu moguće očuvati radost i u mračnim trenutcima. Na koju on to radost misli? Svi znamo da u srcu svakoga čovjeka boravi snažna čežnja za srećom. Svako djelo, svaki izbor, svaka nakana u sebi nosi tu skrivenu intimnu i prirodnu potrebu. Ali, vrlo često primijetimo da smo se pouzdali u stvarnosti koje ne ispunjavaju tu želju, nego štoviše otkrivaju svu njihovu nesigurnost. I upravo se u tim trenutcima osjeća potreba za nečim što „nadilazi", što daje smisao svakodnevnom životu.

Dragi prijatelji, vaša je mladost vrijeme koje vam Gospodin daruje da biste mogli otkriti smisao postojanja! To je vrijeme velikih obzora, snažno življenih osjećaja, ali i strahova zbog zahtjevnih i trajnih odluka, poteškoća u učenju i radu, pitanja o otajstvu boli i patnje. Još više, to predivno razdoblje vašega života u sebi nosi duboku čežnju koja ne briše sve ostalo, nego ga uzdiže kako bi mu dala puninu. U Ivanovu Evanđelju Isus, obraćajući se svojim prvim učenicima, pita: „Što tražite?" (*Ivan* 1, 38). Draga mladosti, te riječi, to pitanje nadilazi vrijeme i prostor, zahtijeva od svakoga muškarca i svake žene da se otvori životu, i traži pravi put… I evo ono što iznenađuje: Kristov glas i vama ponavlja: „Što tražite?" Isus vam danas govori, putem Evanđelja i Duha Svetoga, da je On vaš suvremenik. On je onaj koji traži vas, prije nego vi Njega! Potpuno poštujući vašu slobodu, On se približava svakomu od vas i predlaže sebe kao istinski i odlučujući odgovor na onu

čežnju koja prebiva u vašemu biću, na želju za životom koji vrijedi živjeti. Pustite da vas uzme za ruku! Pustite da bude prijatelj i suputnik na vašem putu! Oslonite se o Njega, ne će vas nikad razočarati! Isus vam daje da izbliza upoznate ljubav Boga Oca, daje vam da shvatite da se vaša sreća ostvaruje u prijateljstvu s Njime, u zajedništvu s Njime. Stvoreni smo i spašeni iz ljubavi. I samo u onoj ljubavi koja želi i traži dobro drugoga, uistinu možemo iskusiti smisao života, i radosni smo što ga živimo, pa i u naporima, kušnjama, razočaranjima, čak i plivajući protiv struje.

Dragi mladi, ukorijenjeni u Kristu, moći ćete u punini živjeti ono što jeste. Kao što znate, na toj sam temi razvio svoju poruku za sljedeći Svjetski dan mladih, koji će nas okupiti u kolovozu u Madridu, i prema kojemu idemo. Pošao sam od snažnoga izraza svetoga Pavla: „Ukorijenjeni i nazidani na Kristu, učvršćeni u vjeri" (*Kološanima* 2, 7). Rastući u prijateljstvu s Gospodinom, kroz Njegovu Riječ, Euharistiju i pripadnost Crkvi, uz pomoć vaših svećenika, moći ćete svima svjedočiti radost susreta s Njim koji vas uvijek prati, i zove vas živjeti u pouzdanju i nadi. Gospodin Isus nije Učitelj koji zavarava svoje učenike; On jasno kaže da hod s Njime zahtijeva zalaganje i osobnu žrtvu, ali se isplati! Dragi mladi prijatelji, ne dopustite da vas zavedu privlačna obećanja lakog uspjeha, načini života koji daju prednost izgledu na štetu nutrine. Ne popuštajte kušnjama da se pouzdate samo u posjedovanje, u materijalne stvari, odričući se slijediti istinu koja ide dalje, poput visoke

zvijezde na nebu, kamo vas Krist želi povesti. Dopustite da vas povede u Božje visine! U doba vaše mladosti, podupire vas svjedočanstvo brojnih Gospodinovih učenika, koji su živjeli u svom vremenu noseći u srcu novost Evanđelja. Sjetite se Franje i Klare iz Asiza, Ruže iz Viterba, Terezije od Djeteta Isusa, Dominika Savija.

Koliko mladih svetaca i svetica u velikome krilu Crkve! Ali ovdje, u Hrvatskoj, vi i ja upravimo misli na blaženoga Ivana Merza. Sjajan mladić, u potpunosti uključen u društveni život, koji nakon preminuća mlade Grete, njegove prve ljubavi, kreće sveučilišnim putem. U godinama Prvoga svjetskog rata nalazi se pred razaranjem i smrću, ali sve ga to oblikuje i izgrađuje, da-jući mu da nadvlada trenutke krize i duhovne borbe. Ivanova je vjera toliko ojačala da se posvećuje proučavanju liturgije i započinje snažan apostolat među samim mladima. Otkriva ljepotu katoličke vjere i shvaća da je njegov životni poziv živjeti i pomoći drugima da žive u prijateljstvu s Kristom. Koliko divnih djela ljubavi i dobrote ispunja njegov put. Umire 10. svibnja 1928., sa samo 32 godine, nakon nekoliko mjeseci bolesti, prikazujući svoj život za Crkvu i mlade.

Taj mladi život, darovan iz ljubavi, nosi Kristov miris, te je svima poziv da se ne bojimo povjeriti sebe Gospodinu, kao što to, na poseban način, razmatramo u Djevici Mariji, Majci Crkve, koja se ovdje ljubi i časti kao **Majka Božja od Kamenitih vrata**. Večeras želim Njoj povjeriti svakoga od vas, da vas prati svojom zaštitom, a nadasve da vam pomogne susresti Gospodina

i u Njemu pronaći puni smisao vašega postojanja. Marija se nije bojala darovati cijelu sebe u Božji nacrt; u Njoj vidimo koji je naš cilj: puno zajedništvo s Gospodinom.

Cijeli je naš život hod prema Jednoj i Trojednoj Ljubavi koja je Bog. Tako možemo živjeti u sigurnosti da nikada ne ćemo biti napušteni. Dragi mladi Hrvati, grlim vas sve kao djecu! Nosim vas u srcu i ostavljam vam svoj blagoslov. „Radujte se u Gospodinu uvijek!“ Njegova radost, radost istinske ljubavi, neka bude vaša snaga. Amen. Hvaljen Isus i Marija!

7. Životu otvorena obitelj izvor je budućnosti

Propovijed na misi u prigodi Prvoga nacionalnog dana hrvatskih katoličkih obitelji na zagrebačkom Hipodromu u nedjelju 5. lipnja 2011.

Draga braćo i sestre!

U ovoj svetoj Misi koju s radošću predvodim u koncelebraciji s brojnom braćom u biskupstvu i s velikim brojem svećenika, zahvaljujem Gospodinu za sve drage obitelji ovdje okupljene, kao i za sve druge koje su s nama povezane putem radija i televizije. Posebna zahvalnost kardinalu Josipu Bozaniću, zagrebačkom nadbiskupu, za srdačne riječi na početku svete Mise. Svima upućujem svoj pozdrav te izražavam svoju veliku ljubav zagrljajem mira!

Nedavno smo proslavili Gospodinovo Uzašašće te se pripravljamo primiti veliki dar Duha Svetoga. U prvome smo čitanju vidjeli kako je apostolska zajednica bila okupljena u molitvi u Dvorani posljednje večere s Marijom, Isusovom majkom (usp. *Djela apostolska* 1, 12-14). To je slika Crkve koja produbljuje svoje korijene u uskrsnom događaju. Ta je zapravo Dvorana mjesto gdje je Isus, na Posljednjoj večeri, ustanovio Euharistiju i svećeništvo, i gdje je, pošto je uskrsnuo od mrtvih, izlio Duha Svetoga nad apostole upravo te uskrsne večeri (usp. *Ivan* 20, 19-23). Gospodin je svojim učenicima naložio da „ne napuštaju Jeruzalem, nego neka čekaju Očevo Obećanje“ (*Djela apostolska* 1, 4); tražio je, naime, da *ostanu zajedno* kako bi se pripravili primiti dar Duha Svetoga. I oni su se okupili u molitvi, zajedno,

s Marijom, u Dvorani, iščekujući obećani događaj (usp. *Djela apostolska* 1, 14). Ostati zajedno bio je Isusov preduvjet da bi primili Duha Tješitelja, a produžena molitva bila je pretpostavka njihove sloge. Tu nalazimo zadivljujuću pouku za svaku kršćansku zajednicu. Katkad se misli da misionarski uspjeh ponajprije ovisi o pomnom planiranju i mudrom obavljanju neke konkretne obveze. Sigurno, Gospodin traži našu suradnju, ali prije bilo kojega našeg odgovora potreban je njegov poticaj: Njegov je Duh pravi začetnik Crkve i njega valja zazivati i primiti.

U evanđelju smo čuli prvi dio takozvane Isusove „svećeničke molitve" (usp. *Ivan* 17, 1-11a) – na završetku oproštajnoga govora – pune povjerenja, miline i ljubavi. Nazvana je „svećeničkom molitvom" zato što se u njoj Isus predstavlja u svećeničkom stavu, kao onaj koji zagovora za svoje u trenutku kad treba napustiti ovaj svijet. Ulomkom prevladavaju dva izraza: čas i slava. Riječ je o času smrti (usp. *Ivan* 2, 4; 7, 30; 8, 20), času u kojemu Krist ima prijeći s ovoga svijeta k Ocu (*Ivan* 13, 1). No taj je čas istodobno čas njegove proslave koja se ispunjava preko križa, a evanđelist Ivan to naziva „uzvišenjem", odnosno uzdizanjem, podizanjem u slavu: čas Isusove smrti, čas krajnje ljubavi čas je njegove najviše slave. I za Crkvu, za svakoga kršćanina, najviša slava jest slava Križa, a to znači živjeti u ljubavi, u posvemašnjemu daru Bogu i drugima.

Draga braćo i sestre, vrlo sam rado prihvatio poziv što su mi ga uputili hrvatski biskupi da posjetim ovu

zemlju u prigodi Prvoga nacionalnog susreta hrvatskih katoličkih obitelji. Želim izraziti koliko visoko cijenim tu osjetljivost i zauzetost za obitelj, ne samo zbog toga što se ta temeljna ljudska stvarnost danas, u vašoj zemlji kao i drugdje, mora suočiti s poteškoćama i prijetnjama, pa je treba posebno evangelizirati i podupirati, nego i stoga što su kršćanske obitelji temelj za odgoj u vjeri, za izgradnju Crkve kao zajedništva i za njezinu misionarsku nazočnost u najrazličitijim životnim situacijama. Poznajem velikodušnost i predanje s kojima vi, dragi pastiri, služite Gospodinu i Crkvi. Vaš svakodnevni rad odgajanja u vjeri novih naraštaja, kao i priprava na brak i praćenje obitelji, glavni je put kojim se, uvijek iznova, obnavlja Crkva te oživljava i društveno tkivo zemlje. S predanošću nastavite tu svoju dragocjenu pastirsku zauzetost!

Svakomu je dobro poznato kako je kršćanska obitelj poseban znak Kristove nazočnosti i ljubavi i kako je ona pozvana dati poseban i nenadomjestiv doprinos evangelizaciji. Blaženi je Ivan Pavao II., koji je čak tri puta posjetio ovu plemenitu zemlju, tvrdio da je „kršćanska obitelj pozvana živo i odgovorno sudjelovati u poslanju Crkve na vlastiti i izvoran način, stavljajući u službu Crkve i društva samu sebe u onomu što ona jest i što čini, kao intimno zajedništvo života i ljubavi“.[6] Kršćanska je obitelj uvijek bila prvotni put prenošenja vjere te i danas

---

[6] Bl. Ivan Pavao II., Apostolska pobudnica *Familiaris consortio* (22. studenoga 1981.), br. 50.

ima velike mogućnosti za evangelizaciju u mnogovrsnim okruženjima.

Dragi roditelji, trajno se obvežite učiti svoju djecu moliti, i molite s njima. Približite ih sakramentima, osobito Euharistiji – ove godine slavite 600 godina „ludbreškoga euharistijskog čuda"; uvedite ih u život Crkve; u intimi doma nemojte se bojati čitati Sveto Pismo, obasjavajući tako obiteljski život svjetlom vjere i hvaleći Boga kao Oca. Budite poput male Dvorane posljednje večere, poput one Marijine i učenikā, u kojoj se živi u jedinstvu, zajedništvu i molitvi!

Danas, Bogu hvala, mnoge kršćanske obitelji sve više stječu svijest o svojemu misijskom pozivu te se ozbiljno zauzimaju u svjedočenju za Krista Gospodina. Blaženi je Ivan Pavao II. govorio: „Prava obitelj, utemeljena na braku, sama je po sebi dobra vijest za svijet". I dodaje: „U naše vrijeme sve su brojnije obitelji koje aktivno sudjeluju u evangelizaciji… U Crkvi je dozreo trenutak obitelji, a to je također trenutak misionarske obitelji".[7] **U današnjem je društvu više no ikad žurno potrebna nazočnost uzornih kršćanskih obitelji.** Nažalost, moramo ustanoviti da se, osobito u Europi, širi posvjetovljenje koje Boga života gura na rub te donosi rastuću razjedinjenost obitelji. Apsolutizira se sloboda bez odgovornosti za istinu i njeguje se, kao ideal, pojedinačno dobro kroz potrošnju materijalnih dobara te površnih iskustava, ne vodeći računa o kakvoći odnosa

---

[7] Bl. Ivan Pavao II., Govor uz Gospino pozdravljenje, 21. listopada 2001.

s osobama i o najdubljim ljudskim vrijednostima; ljubav se svodi na sjetilni osjećaj i zadovoljavanje nagonskih poriva, bez nastojanja da se stvore trajne veze međusobne pripadnosti i bez otvorenosti životu. Pozvani smo oduprijeti se tomu mentalitetu! Uz riječ Crkve, vrlo je važno i svjedočenje te zauzetost kršćanskih obitelji, vaše konkretno svjedočanstvo, posebno kao potvrda nepovrjedivosti ljudskoga života od začeća do njegova prirodnoga skončanja, što je jedinstvena i nezamjenjiva vrijednost obitelji utemeljene na braku. Nužne su i zakonske mjere koje podupiru obitelji u zadaći rađanja i odgoja djece.

Drage obitelji, budite hrabre! Ne popuštajte tom posvjetovljenom mentalitetu koji nudi suživot kao pripravu ili čak kao zamjenu za brak! Pokažite životnim svjedočanstvom da je moguće, poput Krista, ljubiti bespridržajno, da se ne treba bojati zalaganja za drugu osobu! Drage obitelji, radujte se očinstvu i majčinstvu! Otvorenost životu znak je otvorenosti prema budućnosti, pouzdanja u budućnost, kao što poštovanje naravnoga zakona oslobađa osobu, a ne ubija je! Dobro obitelji jest dobro i Crkve. Želio bih istaknuti što sam prije ustvrdio: „Izgradnja svake pojedine kršćanske obitelji smješta se unutar veće obitelji Crkve, koja je podupire i nosi sa sobom. I obratno, Crkvu grade obitelji, male kućne crkve“.[8] Molimo Gospodina da obitelji sve više

---

[8] Benedikt XVI., Govor na otvaranju Crkvenoga sastanka Rimske biskupije (6. lipnja 2005.): *Insegnamenti di Benedetto XVI*, I, 2005., str. 205.

budu male Crkve, a crkvene zajednice da budu sve više obitelj!

Drage hrvatske obitelji, živeći u zajedništvu vjere i ljubavi, budite što očitiji svjedoci obećanja koje je Gospodin, uzašavši na nebo dao svakomu od nas: „Ja sam s vama sve dane do svršetka svijeta“ (*Matej* 28, 20). **Dragi hrvatski kršćani, osjećajte se pozvanima naviještati Evanđelje cijelim svojim bićem; osjetite snagu Gospodnje riječi: „Pođite i učinite mojim učenicima sve narode“** (*Matej* 28, 19). **Djevica Marija, Kraljica Hrvata, neka vas uvijek prati na tom putu. Amen! Hvaljen Isus i Marija!**

8. Dar vjere življene u obitelji

Govor uz molitvu Kraljice neba na zagrebačkom Hipodromu 5. lipnja 2011.

Draga braćo i sestre,

prije završetka ovoga svečanog slavlja, želim vam zahvaliti na vašemu žarkom i pobožnom sudjelovanju kojim ste željeli izraziti i svoju ljubav prema obitelji i zauzetost njoj u korist – kako je na to malo prije podsjetio monsinjor Župan, kojemu također od srca zahvaljujem. Danas sam ovdje da vas učvrstim u vjeri; i to je taj dar koji vam nosim: Petrovu vjeru, vjeru Crkve! Ali istodobno, vi darujete meni tu istu vjeru,[9] obogaćenu svojim iskustvom, radostima i trpljenjima. Napose mi darujete svoju vjeru življenu u obitelji, da bih je očuvao u baštini sveopće Crkve.

Znam da u Mariji, Kristovoj Majci i našoj Majci, nalazite veliku snagu. Stoga se ovoga trenutka obraćamo njoj, duhovno upravljeni prema Svetištu Marije Bistrice, te joj povjeravamo sve hrvatske obitelji: roditelje, djecu, djedove i bake; put bračnih drugova, predanost odgoju, posao i kućanske obveze. Zazivamo također njezin zagovor da bi javne ustanove uvijek podupirale obitelj, osnovnu stanicu društvenoga tijela. Draga braćo i sestre,

---

[9] Kasnije istoga dana na kraju ručka Papa je sustolnicima rekao da je došao učvrstiti u vjeri svoju braću, a da je zapravo njega učvrstila vjera toga naroda, posebno izražena u trenutcima snažne zajedničke molitve (navedeno prema izjavi nadbiskupa Nikole Eterovića u *L'Osservatore Romano*, br. 45776 od 8. VI. 2011., str. 8).

baš za godinu dana proslavit ćemo u Milanu Sedmi svjetski susret obitelji. Povjerimo Mariji pripravu toga važnog crkvenog događaja.

Ovoga se trenutka sjedinjujemo u molitvi i sa svima onima koji u katedrali u Burgu de Osmi u Španjolskoj slave proglašenje blaženim Ivana de Palafoxa y Mendoze, svijetli lik biskupa iz XVII. stoljeća u Meksiku i Španjolskoj; bio je čovjek široke kulture i duboke duhovnosti, veliki obnovitelj, neumorni pastir, branitelj Indiosa. Neka Gospodin svojoj Crkvi podari brojne svete pastire poput blaženoga Ivana.

[Pozdravljam hodočasnike] na raznim jezicima, počet ću sa slovenskim. S veseljem pozdravljam slovenske vjernike. Hvala za vašu nazočnost. Bog vas blagoslovio!

Srpski. Pozdravljam vjernike srpskoga jezika. Hvala na vašoj prisutnosti. Bog vas blagoslovio!

Makedonski. S ljubavlju pozdravljam vjernike makedonskoga jezika i zahvaljujem za vašu nazočnost. Gospodin neka vas blagoslovi!

Mađarski. Od srca pozdravljam vjernike mađarskoga jezika. Hvala na vašoj nazočnosti. Gospodin vas blagoslovio!

Albanski. Srdačno pozdravljam vjernike albanskoga jezika. Zahvaljujem vam na sudjelovanju. Bog vas blagoslovio!

Njemački. Nazivam srdačan „Bog vas veselio!“ vjernicima njemačkoga jezika. Hvala vam na vašem dioništvu. Neka vas Gospodin sve blagoslovi!

Drage obitelji, ne bojte se! Gospodin ljubi obitelj i blizu vam je!

9. Budite moralna svijest društva!

Propovijed na Večernjoj s klerom i redovništvom u zagrebačkoj prvostolnici 5. lipnja 2011.

Draga braćo u biskupstvu i u svećeništvu,
draga braćo i sestre!

Zahvaljujem Gospodinu za ovaj molitveni susret, koji mi omogućuje doživjeti poseban trenutak zajedništva s vama, biskupi, svećenici, posvećene osobe, bogoslovi i sjemeništarci, novaci i novakinje. Od srca vas pozdravljam te vam zahvaljujem za svjedočanstvo koje dajete Crkvi kao što su to učinili toliki pastiri i mučenici u ovoj zemlji od svetog Dujma sve do blaženog kardinala Stepinca, ljubljenog kardinala Kuharića i mnogih drugih.

Hvala kardinalu Josipu Bozaniću na ljubaznim riječima koje mi je uputio. Ove se večeri želimo u pobožnosti i molitvi prisjetiti blaženoga Alojzija Stepinca, neustrašivoga pastira, primjera apostolske revnosti i kršćanske postojanosti, čiji junački život još i danas prosvjetljuje vjernike hrvatskih biskupija podupirući ih u vjeri i crkvenom životu. Zasluge toga nezaboravnog biskupa u biti proizlaze iz njegove vjere: u svojem je životu uvijek čvrsto upirao pogled na Isusa i Njemu se neprestano suobličavao, sve do toga da je postao živa slika Krista, pa i Krista patnika. Upravo zahvaljujući svojoj čvrstoj kršćanskoj savjesti znao se oduprijeti svakom totalitarizmu, te u vrijeme nacističke i fašističke diktature postao braniteljem Židova, pravoslavnih i svih progonjenih, a potom, u doba komunizma, „odvjetnik“

svojih vjernika, napose mnogih progonjenih i ubijenih svećenika. Da, postao je „odvjetnik“ Boga na ovoj zemlji, jer je postojano branio istinu i pravo čovjeka da živi s Bogom.

„Jednim uistinu prinosom [Krist] zasvagda usavrši posvećene“ (*Hebrejima* 10, 14). Ovaj izričaj iz Poslanice Hebrejima, malo prije naviješten, poziva nas da promatramo lik blaženoga kardinala Stepinca sukladno Kristovu „obliku“ i njegovoj Žrtvi. Kršćansko mučeništvo zapravo je najviša mjera svetosti, ali to je uvijek i samo zahvaljujući Kristu, po njegovu daru, kao odgovor na njegov prinos koji primamo u Euharistiji. Blaženi Alojzije Stepinac odgovorio je svojim svećeništvom, svojim biskupstvom, žrtvom života: jednim jedincatim „da“ sjedinjenim s onim Kristovim. Njegovo mučeništvo označuje vrhunac nasilja usmjerena protiv Crkve tijekom užasnoga razdoblja komunističkoga progona. Hrvatski katolici, a poglavito kler, bili su izloženi mučenju i sustavnom nasilju kojem je cilj bio razoriti Katoličku Crkvu počevši od najvišega mjesnog autoriteta. Ono posebno teško doba obilježio je naraštaj biskupa, svećenika i redovnika, spremnih umrijeti da ne izdaju Krista, Crkvu i Papu. Narod je vidio da svećenici nisu nikad gubili vjeru, nadu, ljubav te su tako ostali uvijek sjedinjeni. To jedinstvo objašnjava ono što je ljudski neobjašnjivo: da tako kruti režim nije mogao slomiti Crkvu.

I danas je Crkva u Hrvatskoj pozvana biti ujedinjena kako bi se suočila s izazovima u promijenjenomu društvenom okruženju nalazeći misionarskom spremnošću

nove putove evangelizacije, posebice u službi mladim naraštajima. Draga braćo u biskupstvu, prije svega bih vas želio ohrabriti u obavljanju vašega poslanja. Što više budete djelovali u plodnom suglasju među sobom i u zajedništvu s Petrovim Nasljednikom, to ćete se više moći suočavati s poteškoćama našega doba. Uz to je važno da se ponajprije biskupi i svećenici trajno zauzimaju za pomirenje među podijeljenim kršćanima kao i među kršćanima i muslimanima nasljedujući Krista koji je „mir naš" (*Efežanima* 2, 14). Svojim svećenicima ne propustite davati jasne duhovne, naukovne i dušobrižničke naputke. Crkvena zajednica doista u sebi sadržava opravdane različitosti, no ipak ne može vjerno svjedočiti Gospodina ako nema zajedništva njezinih članova. To od vas zahtijeva budno služenje u dijalogu punom ljubavi, ali i jasnoće i čvrstoće. Draga braćo, prianjati uz Krista znači „čuvati njegovu riječ" u svim okolnostima (usp. *Ivan* 14, 23).

S tim u vezi blaženi se kardinal Stepinac ovako izrazio: „Jedno od najvećih zala našega vremena jest osrednjost u pitanjima vjere. Nemojmo si umišljati… Ili jesmo ili nismo katolici. Ako jesmo, onda se to mora očitovati na svim područjima našega života."[10] Ćudoredno učenje Crkve, danas često neshvaćeno, ne može se odvojiti od Evanđelja. Upravo je na pastirima da ga pouzdano nude vjernicima, kako bi im pomogli

---

[10] Bl. Alojzije Stepinac, Propovijed na svetkovinu Sv. Petra i Pavla 29. lipnja 1943.

procijeniti njihove osobne odgovornosti, sklad između njihovih odluka i zahtjeva vjere. Tako se napreduje u onom potrebnom „kulturnom zaokretu“ da bi se promicala kultura života i društvo po mjeri čovjeka.

Dragi svećenici – posebno vi župnici – poznajem važnost i mnogovrsnost vaših obveza u doba kad se nedostatak svećenika počinje snažno osjećati. Potičem vas da ne klonete duhom, nego da ostanete budni u molitvi i u duhovnom životu da biste plodonosno mogli ispunjavati svoje služenje: naučavajući, posvećujući i vodeći one koji su povjereni vašoj brizi. Velikodušno primajte one koji kucaju na vrata vašega srca nudeći svakomu darove koje vam je povjerila božanska dobrota. Ustrajte u zajedništvu sa svojim biskupom i u međusobnoj suradnji. Hranite svoju brižnu predanost na izvorima Svetoga Pisma, sakramenata, neprestane hvale Bogu, otvoreni i poučljivi djelovanju Duha Svetoga; tako ćete biti učinkoviti djelatnici nove evangelizacije koju ste pozvani ostvariti zajedno s vjernicima svjetovnjacima, skladno i bez miješanja onoga što ovisi o zaređenom službeniku s onim što pripada sveopćemu svećeništvu krštenih. Neka vam na srcu bude skrb za duhovna zvanja: trudite se svojim oduševljenjem i vjernošću prenijeti živu želju da se velikodušno i bez oklijevanja odgovori Kristu, koji poziva na najdublje sjedinjenje s Njime, Glavom i Pastirom.

Dragi posvećeni i posvećene, Crkva mnogo očekuje od vas čije je poslanje u svakom vremenu svjedočiti „način života koji je Isus, kao najuzvišeniji od posvećenih i

Očev poslanik za njegovo Kraljevstvo, prigrlio i ponudio učenicima koji su ga slijedili".[11] Neka Bog uvijek bude vaše jedino bogatstvo: dopustite mu da vas oblikuje kako bi današnjem čovjeku jasno pokazao pristajanje uz prave vrijednosti svetosti, istine, ljubavi nebeskoga Oca. Potpomognuti milošću Duha, govorite ljudima jezikom života koji je preobražen uskrsnom novošću. Sav vaš život postat će tako znak i služenje posvećenju koje je svaki kršćanin primio kad je pritjelovljen Kristu.

Vama mladima, koji se pripravljate za svećeništvo ili za posvećeni život, želim ponoviti da božanski Učitelj neprestano djeluje u svijetu i govori svakomu pojedinom od onih koje je izabrao: „Slijedi me" (*Matej* 9, 9). Taj poziv zahtijeva svakodnevnu potvrdu odgovora ljubavi. Neka vaše srce bude uvijek spremno! Junačko svjedočanstvo blaženoga Alojzija Stepinca neka nadahne obnovu duhovnih zvanja među mladim Hrvatima. A vi, draga braćo u biskupstvu i svećeništvu, svakako nastojte dati mladima u sjemeništima i novicijatima uravnoteženi odgoj, koji će ih pripraviti na služenje utkano u društvo našega vremena zahvaljujući dubini njihova duhovnoga života i ozbiljnosti njihova studija.

Ljubljena Crkvo u Hrvata, ponizno i smjelo preuzmi zadaću da budeš moralna svijest društva, „sol zemlje" i „svjetlo svijeta" (usp. *Matej* 5, 13-14). Budi uvijek vjerna Kristu i njegovu Evanđelju u društvu koje nastoji

---

[11] Bl. Ivan Pavao II., Apostolska pobudnica *Vita consecrata* (25. ožujka 1996.), br. 22.

relativizirati i posvjetoviti sve slojeve života. Budi boravište radosti u vjeri i nadi.

Predragi! Neka blaženi kardinal Alojzije Stepinac i svi sveti vaše zemlje posreduju za vaš narod, a Majka Spasiteljeva neka vas štiti! S ljubavlju udjeljujem vama i čitavoj Crkvi u Hrvata svoj apostolski blagoslov. Amen. Hvaljen Isus i Marija!

10. Nosim ove dane u pameti i u srcu

Govor pripremljen za Svečanost odlaska u Međunarodnoj zračnoj luci Zagreb na Plesu 5. lipnja 2011.

Gospodine Predsjedniče,
uglednici iz vlasti,
draga braćo u biskupstvu,
braćo i sestre u Gospodinu!

Moj je pohod vašoj zemlji došao do kraja. Premda kratak, bio je bogat susretima, koji su mi omogućili osjetiti dio vas, vaše povijesti te su mi pružili prigodu da hodočasničku Crkvu u Hrvatskoj utvrdim u vjeri u Isusa Krista, jedinoga Spasitelja.

Tu vjeru, koja je doprla do vas hrabrim i vjernim svjedočenjem tolike vaše braće i sestara, od kojih neki nisu oklijevali umrijeti za Krista i njegovo Evanđelje, doživio sam živom i iskrenom. Podajmo Bogu hvalu za obilne darove milosti koje bogato raspoređuje u svagdanjem hodu svoje djece! Želim zahvaliti svima koji su sudjelovali u pripravi kako bi ovaj moj posjet protekao u redu.

U pameti i u srcu nosim žive dojmove ovih dana. Skladno je i proživljeno bilo jutrošnje sudjelovanje na svetoj Misi u prigodi Nacionalnoga dana obitelji. Jučerašnji susret u Hrvatskom narodnom kazalištu omogućio mi je da s predstavnicima građanskoga društva i vjerskih zajednica podijelim neka razmišljanja. Potom su mi, tijekom dirljivoga molitvenog bdjenja, mladi pokazali svijetlo lice Hrvatske, okrenuto prema budućnosti, obasjano živom vjerom poput plamena dragocjene svjetiljke, koji je primljen od otaca i koji

zahtijeva da ga se čuva i hrani duž puta. Molitva na grobu blaženoga kardinala Stepinca na osobit nas je način podsjetila na sve one koji su trpjeli – a i danas trpe – zbog vjere u Evanđelje. Nastavimo moliti zagovor toga neustrašivoga svjedoka uskrsloga Gospodina, kako bi svaka žrtva, svaka kušnja, koje prinosimo Bogu iz ljubavi prema njemu i braći, mogle biti kao pšenično zrno koje, pavši na zemlju, umre da donese plod.

Razlog je moje radosti to što sam vidio koliko je danas još uvijek živa kršćanska predaja u vašem narodu. Rukom sam je dotaknuo osobito u toplom dočeku što mi ga je narod iskazao, a kao što je to učinio i tijekom triju posjeta blaženoga Ivana Pavla II. prepoznajući u posjetu Petrova Nasljednika, onoga koji dolazi utvrditi braću u vjeri. Ova crkvena životnost, koju valja očuvati i ojačati, sigurno će proizvesti pozitivne učinke na svekoliko društvo zahvaljujući suradnji Crkve i javnih ustanova, za koju želim da bude uvijek jasna i plodna. U ovo vrijeme, kad se čini da nedostaju čvrsta i sigurna uporišta, neka kršćani, ujedinjeni „zajedno u Kristu“, zaglavnom kamenu, mognu, poput duše naroda, nastaviti izgrađivati državu pomažući joj u razvoju i napretku.

Vraćajući se u Rim, sve vas povjeravam u Božje ruke. On, darovatelj svakoga dobra i providnost puna ljubavi, neka uvijek blagoslivlja ovu zemlju i hrvatski narod te udijeli mir i napredak svakoj obitelji.

Neka Djevica Marija bdije nad povijesnim putom vaše domovine kao i nad putom čitave Europe i neka vas također prati moj apostolski blagoslov, koji vam od srca udjeljujem.

11. Jamčim vam svoju molitvu

Brzojav upućen iz zrakoplova „Dubrovnik“ (airbus A320) Croatia Airlinesa za vrijeme leta iz Zagreba prema Rimu 5. lipnja 2011.

Njegovoj Ekscelenciji
gospodinu Ivi Josipoviću,
Predsjedniku Republike Hrvatske

Na svršetku moga boravka u Hrvatskoj prigodom znakovitog susreta hrvatskih katoličkih obitelji želim iskazati svoju duboku zahvalnost Vama i svim vlastima kao i čitavom hrvatskom narodu na srdačnom gostoprimstvu koje mi je pruženo.

Jamčim vam svoju molitvu kako bi uz Božju pomoć vaša draga nacija napredovala na putu napretka i mira u suglasju sa svojim plemenitim i kršćanskim korijenima i običajima.

Benedikt PP.[12] XVI.

---

[12] Prireditelјeva napomena: PP. je kratica nastala stezanjem riječi *papa*, koja je u latinski došla od grčkoga *pápas*, što znači otac i od IV. stoljeća označava rimskoga biskupa koji je, kao nasljednik apostolskoga prvaka Petra, glava Biskupskoga zbora, Kristov namjesnik i pastir sveopće Crkve na zemlji.

12. Osvrt na apostolsko putovanje u Hrvatsku

Govor na općoj audijenciji na Trgu sv. Petra u Vatikanu u srijedu 8. lipnja 2011.

Draga braćo i sestre,

danas želim govoriti o pastirskom pohodu Hrvatskoj u kojem sam bio prošlu subotu i nedjelju. Bilo je to, doduše, kratko apostolsko putovanje, u cijelosti se odvijalo u glavnome gradu Zagrebu, no ipak je bogato susretima i nadasve snažnim duhom vjere jer su Hrvati duboko katolički narod. Ponovno izražavam svoju iskrenu zahvalu kardinalu Bozaniću, zagrebačkom nadbiskupu, monsinjoru Srakiću, predsjedniku Biskupske konferencije i drugim biskupima iz Hrvatske, kao i Predsjedniku Republike za topli doček koji su mi iskazali. Hvala i svim građanskim vlastima i svima koji su na razne načine sudjelovali u tome događaju, osobito onima koje su za tu nakanu prikazivali molitve i žrtve.

Geslo mojega posjeta bilo je „Zajedno u Kristu“. Ono u prvome redu izražava iskustvo: naći se svi sjedinjeni u Kristovo ime, iskusiti da smo Crkva, što se očituje u sabranosti Božjega naroda oko Petrova nasljednika. Ali to „Zajedno u Kristu“ imalo je, u ovome slučaju, posebnu poveznicu s obitelji: naime, glavni povod mojega pohoda bio je Prvi nacionalni dan hrvatskih katoličkih obitelji koji je dosegnuo vrhunac u euharistijskome slavlju u nedjelju ujutro na zagrebačkom Hipodromu, na kojemu je sudjelovalo veliko mnoštvo vjernika. Bilo mi je doista važno učvrstiti u vjeri ponajprije obitelji koje je Drugi

vatikanski sabor nazvao „kućnom Crkvom“.[13] Blaženi Ivan Pavao II., koji je Hrvatsku pohodio čak triput, snažno je isticao ulogu obitelji u Crkvi, pa sam ovim putovanjem htio nastaviti taj oblik njegova učiteljstva. U današnjoj Europi narodi čvrste kršćanske tradicije imaju posebnu odgovornost u obrani i promicanju vrijednosti obitelji utemeljene na ženidbi, koja nedvojbeno ostaje presudna i na odgojnom i na društvenom polju. Ta je poruka imala dakle osobitu važnost za Hrvatsku, bogatu duhovnom, etičkom i kulturnom baštinom, koja se priprema ući u Europsku uniju.

Sveta je misa slavljena u posebnome duhovnom ozračju duhovske devetnice. Kao u velikoj „Dvorani posljednje večere“ pod otvorenim nebom, hrvatske su se obitelji okupile u molitvi, zazivajući zajedno dar Duha Svetoga. To mi je omogućilo istaknuti dar i predanost zajednice u Crkvi, kao i ohrabriti bračne drugove u njihovu poslanju. U naše dane, kad je broj razlaza i rastava braka, nažalost, sve veći, vjernost bračnih drugova postala je sama po sebi znakovito svjedočanstvo Kristove ljubavi koja omogućuje živjeti u braku zbog onoga što on jest, to jest zajednica muškarca i žene koji se, Kristovom milošću, uzajamno ljube i pomažu čitav život, u radosti i žalosti, u zdravlju i bolesti. Prvi odgoj u vjeri sastoji se upravo u svjedočenju te vjernosti bračnom savezu: iz nje djeca bez ijedne izgovorene

---

[13] Drugi vatikanski sabor, Dogmatska konstitucija *Lumen gentium* (21. studenoga 1964.), br. 11.

riječi uče da je Bog vjerna, strpljiva i velikodušna ljubav, puna poštovanja. Vjera u Boga koji je Ljubav prenosi se ponajprije svjedočenjem vjernosti bračnom savezu koja se prirodno pretače u ljubav prema djeci, plodu toga zajedništva. Ali ta vjernost nije moguća bez Božje milosti, bez oslonca na vjeru i Duha Svetoga. Eto zašto se Djevica Marija ne prestaje zauzimati kod svoga Sina da – kao u svadbi u Kani – ne prestane bračnim drugovima stalno obnavljati dar „dobroga vina“, to jest svoju milost, koja im omogućuje živjeti u „jednome tijelu“ u različitoj dobi i životnim okolnostima.

U to ozračje velike pozornosti posvećene obitelji vrlo se lijepo uklopilo bdjenje s mladima, održano u subotu navečer na Jelačićevu trgu, središtu grada Zagreba. Ondje sam se imao priliku susresti s novim hrvatskim naraštajem i primijetio sam snagu njegove mlade vjere, nošene velikim poletom prema životu i njegovu smislu, prema dobru, prema slobodi, to jest prema Bogu. Bilo je lijepo i dirljivo čuti te mlade kako pjevaju s radošću i zanosom, a zatim, u trenutku osluškivanja i molitve, vidjeti ih sabrane u dubokoj tišini! Njima sam ponovio pitanje koje je Isus uputio svojim prvim učenicima: „Što tražite?“ (*Ivan* 1, 38), ali sam im rekao da Bog traži njih prvi i više nego što oni traže Njega. To je radost vjere: otkriti da nas Bog prvi ljubi! To nas otkriće trajno čini učenicima i stoga uvijek mladima u duhu! To je otajstvo, tijekom bdjenja, doživljeno u molitvi euharistijskoga klanjanja: u šutnji je naše bivanje „zajedno u Kristu“ našlo puninu. Tako je moj poziv na nasljedovanje Isusa bio odjek riječi koju je On sam uputio srcu mladih.

Drugi trenutak koji bismo mogli nazvati Dvoranom posljednje večere bilo je slavlje Večernje u stolnoj crkvi s biskupima, svećenicima, redovnicima i mladima u formaciji u bogoslovijama, sjemeništima i novicijatima. I tu smo, na osobit način, iskusili da smo kao crkvena zajednica jedna „obitelj". U zagrebačkoj se prvostolnici nalazi dojmljiv grob blaženoga kardinala Alojzija Stepinca, biskupa i mučenika. On se, u Kristovo ime, hrabro suprotstavio nasilju nacizma i fašizma, a poslije izopačenosti komunističkoga režima. Bio je utamničen pa zatočen u rodnome selu. Papa Pio XII. imenovao ga je kardinalom, a umro je 1960. od bolesti zadobivene u kaznionici. U svjetlu njegova svjedočanstva ohrabrio sam biskupe i svećenike u njihovoj službi potaknuvši ih na zajedništvo i na apostolski polet; ponovno sam posvećenim osobama izložio ljepotu i korjenitost njihova oblika života; pozvao sam bogoslove i sjemeništarce, iskušenike i iskušenice da s radošću slijede Krista koji ih je pozvao po imenu. Taj molitveni događaj, obogaćen nazočnošću mnogobrojne braće i sestara koji su život posvetili Gospodinu, za mene je bio velika utjeha, i molim da hrvatske obitelji uvijek budu plodno tlo za rađanje brojnih i svetih zvanja u službi Božjega kraljevstva.

Vrlo je važan bio i susret s predstavnicima građanskoga društva, svijeta politike, znanosti, kulture i poduzetništva, s diplomatskim zborom i vjerskim predvodnicima u Narodnom kazalištu u Zagrebu. U tom ozračju imao sam radosnu prigodu iskazati poštovanje velikoj hrvatskoj kulturnoj baštini, neodvojivoj od njezine povijesti vjere i žive prisutnosti Crkve, koja je tijekom stoljećā promicala brojne ustanove i prije svega odgojila

glasovite tražitelje istine i zajedničkoga dobra. Među njima osobito sam podsjetio na isusovca oca Ruđera Boškovića, velikoga znanstvenika čija tristota obljetnica rođenja pada ove godine. Još jednom nam je postao bjelodan najdublji poziv Europe – čuvati i obnavljati humanizam koji ima kršćanske korijene i koji se može nazvati „katoličkim“, to jest sveopćim i cjelovitim. To je humanizam koji u središte stavlja čovjekovu savjest, njegovu otvorenost vrhunaravnom i istodobno njegovu povijesnu stvarnost, koja je kadra nadahnuti političke pothvate koji su raznoliki, ali teže prema istome cilju: izgrađivati sadržajnu demokraciju, utemeljenu na etičkim vrijednostima ukorijenjenima u samoj ljudskoj naravi. Promatrati Europu s gledišta Naroda drevne i čvrste kršćanske tradicije koji je sastavni dio europske uljudbe, dok se priprema ući u političku Uniju, omogućilo je iznova osjetiti žurnost izazova pred kojim stoje narodi ovoga kontinenta, a taj je izazov ne bojati se Boga, Boga Isusa Krista, koji je Ljubav i Istina, i koji ništa ne oduzima slobodi nego je vraća njoj samoj i daje joj obzor pouzdane nade.

Dragi prijatelji, svaki put kad Petrov nasljednik boravi na apostolskom putovanju, čitavo tijelo Crkve na stanovit način sudjeluje u dinamizmu zajedništva i poslanja vlastita njegovoj službi. Zahvaljujem svima koji su me pratili i podupirali molitvom postigavši da je moj pastirski pohod protekao u najboljem redu. Sada, dok zahvaljujemo Gospodinu za taj veliki dar, molimo Njega, po zagovoru Djevice Marije, Kraljice Hrvata, da ono što sam uzmogao posijati donese obilne plodove za hrvatske obitelji, za čitav narod i za cijelu Europu.

POGOVOR

Savjest kao prostor slušanja istine i dobra

Učitelj. Papa Benedikt XVI. osobito savjesno obavlja svoju učiteljsku službu u Crkvi. Ponajprije, nastupa kao *navjestitelj vječnoga zakona*. Ne prestaje podsjećati da, nasuprot prevrtljivom i izopačenom pravu kojem nas se podlaže, nasuprot normativnome stampedu današnjih zakonodavaca, postoji nepromjenjiv vječni zakon i da ga ljudi otkrivaju:

a) *u naravnomu* zakonu, kao svjetlo razuma kojim spoznajemo što moramo činiti, a čega se kloniti. Na osnovi opće čovječnosti koju dijele sva ljudska bića, naravni je zakon urezan/usječen u ljudsku narav, određuje što je pravilno ili pogrješno kad je riječ o sprječavanju začeća i nošenja, pobačaju, ubojstvu, samoubojstvu, eutanaziji, kloniranju čovjeka, siromaštvu, smrtnoj kazni, promiskuitetu, pedofiliji, homoseksualnosti, transseksualnosti, biseksualnosti i istospolnim „brakovima“.[1] U nastupnoj propovijedi kao Papa, 24. travnja 2005., upozorio je: „Vanjske se pustinje u svijetu množe jer su unutarnje pustinje [u čovjeku] postale tako prostrane.“

b) *u prirodnim* zakonima,[2] kao ukupnost materijalnoga svijeta. Svemir i sile imaju prvoga nepokrenutog

---

[1] Zato je u ovoj knjižici, češće nego Boga (30 puta), spominjao: obitelj (46), život (43), narod (38) i ljubav (34 puta).

[2] *Priroda* ima fizikalno obilježje, smisao pojavnoga, vidljivog, tvarnog, osjetilno spoznatljivog i okolišnog; odnosi se na izvanljudski, objektivni prirodni svijet, sve postojeće po sebi bez čovjekova rada; skup klimatskih uvjeta s biljnim pokrovom i plodnošću, dok *narav* ima antropološko i ontološko obilježje i obuhvaća odlike osobnosti, ćud, običaj, osnovno svojstvo, nagnuće, temperament te je prvi izvor prava.

Pokretača, Onoga koji je sve smislio, pokrenuo i uzdržava. Kad znanstvenici prestanu biti čuvari osjetljivosti za istinu i za prirodno, onda svijetom haraju bolesti namjerno proizvedene u laboratorijima, a medikamentozni arsenal služi obavljanju pokusa na ljudima i zgrtanju novca vojne i farmaceutske industrije, a ne zdravlju ljudi. Ne može se ići protiv prirode, a da se ne proizvedu razarajuće posljedice. Čovjek ćudoredno nije dorastao svojem razumu pa i njegova moć postaje opasna.

c) *u božanskomu* zakonu, sadržanome u Svetome Pismu koji obvezuje na pravu i jasnu vjeru, a u skladu s razumom usmjerava na tjelesne i osjetne stvari; prema osjetilnom i zemaljskom dobru (Stari savez), ali i umskom i nebeskom dobru (Novi savez); obuzdava ruku (Stari) i dušu (Novi); privodi ljude opsluživanju zapovijedi strahom od kazne (Stari) i ljubavlju (Novi).

Drugo, on je istaknuti *branitelj slobode savjesti i vjeroispovijesti*, temeljnoga prava čovjeka kao religioznoga bića da se poštuje činjenica kako, time što je osobna, vjera nije privatna stvar, zabranjena u javnosti. Hoće li kao posljednje mjerilo prevladati vlastito ja i njegovi prohtjevi (a to je definicija diktature relativizma), hoće li se ukinuti pravo javnosti ćudorednim načelima, prognati ih iz društvenoga života? Upravo to se, štoviše uporno, u zapadnome svijetu nameće u ime snošljivosti i nediskriminacije. Zato su bogobojazni židovi i muslimani Papini saveznici i braća po praocu Abrahamu, a tek potom oni koji drukčije vjeruju u istoga Boga. Riječi kojima je opisao bl. Alojzija Stepinca (1898.-1960.), mogu se primijeniti i na njega samoga: „Postao je nada-

sve odvjetnikom Božjim na ovoj Zemlji jer je branio pravo čovjeka da živi s Bogom, branio je Božji prostor na ovoj Zemlji.“[3]

Treće, uvjeren je da je među onima koji priznaju Isusa Krista Gospodinom i Spasiteljem puno više onoga što ih spaja nego predaja i postavki koje ih razdvajaju. Zato papa Ratzinger nastupa kao *glasnogovornik cijeloga kršćanstva* i češće se obraća svim kršćanima nego samo katolicima.[4]

Četvrto, svjestan je da je zadaća njegove, petrovske službe da „učvrsti braću u vjeri“ (*Luka* 22, 32), a i da nad našim naraštajem visi Isusovo pitanje: „Ali kad Sin Čovječji dođe, hoće li naći vjeru na zemlji?“ (*Luka* 18, 8). Zato ne propušta rastvarati vrata poznavanju crkvenih otaca i naučitelja, bogatstva predaje i liturgije; njihov sadržaj vodi odrasloj i zreloj vjeri. Zbog istoga razloga ne pokušava toliko pridobiti one izvan Crkve, kao njegov prethodnik, nego popraviti brod koji se zove Crkva i koji putuje Zemljom. Prije nego mu je ponuđeno njezino kormilo postavio je dijagnozu i rekao: „Gospodine, tvoja Crkva često sliči brodici koja tone, brodu koji na sve strane pušta vodu. Na tvojemu žitnom polju vidimo više kukolja nego pšenice. Užasava nas tako prljava odjeća i lice tvoje Crkve.“[5] Ne čudi stoga da mu je Crkva, za koju je zaručen službom i Ribarovim prstenom na desnici,

---

[3] Joseph Ratzinger, Propovijed u hrvatskoj crkvi Sv. Jeronima u Rimu 15. veljače 1998.

[4] Tako je i u ovoj knjižici pridjev *kršćanski* upotrijebio 29 puta, a *katolički* 15 puta i imenicu *kršćani* četverostruko češće nego *katolici* (8 : 2).

[5] Joseph Ratzinger, Molitva na Devetoj postaji Križnoga puta u Koloseju 25. ožujka 2005.

polazna tema i najčešće na usnama – u ovoj knjižici to je najzastupljenija Papina riječ, pojavljuje se 55 puta.

Zalog ljubavi. U rukama držite ono što je Kristov namjesnik na Zemlji smatrao potrebnim i korisnim uputiti stanovnicima Hrvatske, osobito kršćanima i katolicima u prvoj polovini 2011. Zapisano je da ostane poruka onima koji su ga čuli ili žele poslušati. Upute su jednostavne i konkretne.

Nakon oduševljenja, nade i ponosa koju je među hrvatskim pukom probudio njegov dolazak; nakon što su poniznost, pozornost, oštroumnost, ljudska toplina i državničko dostojanstvo toga osamdesetpetogodišnjaka dirnuli mnoge naše sunarodnjake i njegovu braću u vjeri, ove tekstove ostaje proučiti, prihvatiti i provoditi.

U odgovorima na novinarska pitanja u zrakoplovu, dok je prelijetao Jadran, Sveti je Otac otkrio kako njegova ljubav, poštovanje i naklonost prema hrvatskom narodu potječu iz prijateljstva s Osječaninom Franjom Šeperom (1905.-1981.) i Karlovčaninom Velimirom Čapekom (1927.-2009.) te da je ovo njegov treći dolazak u Zagreb. Još prije Drugoga vatikanskog sabora, istražujući poimanje Crkve u djelu sv. Augustina (354.-430.), upoznao se s ekleziologijom kardinala fr. Ivana Stojkovića Dubrovčanina (1385.-1443.),[6] a najkasnije kao münchenski nadbiskup (1977.-1982.) shvatio je da mu je hrvatska pobožnost Gospi domaća i bliska poput njegove rodne bavarske. Zbog toga što izvlači najbolje, možda o nama ima uzvišenije mišljenje nego često mi sami.

---

[6] Josef Ratzinger, *Duda, Bonaventura, Joannis Stojković O. P. (†1443) doctrina de cognoscibilitate Ecclesiae*, Münchener theologische Zeitschrift (München), XI (1960.) 3, str. 215-216.

Hodočasnici koji su 4. i 5. lipnja 2011. pohrlili u Zagreb i svi koji to nisu mogli, ali su uz televizijske prijamnike pratili prijenos, prepoznali su ga kao Hodočasnika u ime Isusa Krista, po jeziku i sadržaju, po tumačenju Pisma i lomljenju kruha (usp. *Luka* 24, 27.30), po tome što je „gorjelo srce u nama dok nam je govorio“ (*Luka* 24, 32). Nakana je ove knjižice da taj „stijenj što tinja“ (*Izaija* 42, 3) ne utrne, da oni kojima je do Isusa uistinu stalo odbace preuzetnost kako su tobože katolici stvarna većina u ovome društvu da bi osjetili utjehu Kristovih riječi: „Ne boj se, stado malo!“ (*Luka* 12, 32) i u malim se skupinama svom snagom borili protiv zla, donosili u svijet dobro koje suvremenicima približava Boga.

Proživljavanje poruke. Nije lako čitati Papine tekstove, a kamoli ih ostvariti! Pred njima vjerniku spontano na pamet pada slika iz proroka *Ezekiela*: *„I reče mi glas: »Sine čovječji, progutaj što je pred tobom! Pojedi taj svitak, te idi i propovijedaj domu Izraelovu!« Otvorih usta, a on mi dade da progutam svitak i reče: »Sine čovječji, nahrani trbuh i nasiti utrobu svitkom što ti ga dajem!« I pojedoh ga, i bijaše mi u ustima sladak kao med. Reče mi: »Sine čovječji, sve riječi što ću ti reći uzmi k srcu i poslušaj ih svojim ušima«“* (3, 1-3.10). Nije riječ o tome da se poruku, Božju riječ koju nam je Papa navijestio, primi tek „na znanje“, nego da se kršćaninova pamet i srce njome nahrani, nasiti, da je probavi, proguta kao lijek, posvoji, učini svojom. Kao što pokvarena hrana može izazvati grčeve u želudcu, tako i brzopleta i nepravedna riječ može opeći, dovesti u pitanje, izazvati prijepor, štoviše klevetnička riječ doslovce ubija nečiji dobar glas. S druge strane gorčina postojanja, jadikovanje i uzdisanje stišavaju se i ublažuju u smirujućem dodiru s riječju koja tješi. Razmatranje Božje riječi za vjernika treba biti navika, osnaženje, sretan trenutak. Nikakva

sladunjavost nego revnost. Joseph Ratzinger davno je utvrdio da je bavljenjem Bogom nešto bez čega ne može; neka bi ova knjižica time „zarazila“ i pokojeg čitatelja!

Na ulomak iz Ezekiela, podsjeća i prizor iz *Knjige otkrivenja*: *„Pristupim k anđelu i zamolim ga da mi dade knjižicu. A on će mi: »Uzmi je i progutaj! Zagorčit će ti utrobu, ali će ti u ustima biti slatka kao med.« Uzeh knjižicu iz ruke anđelove i progutah je. I bijaše mi u ustima kao med slatka, ali kad je progutah, zagorči mi utrobu“* (10, 9-10). Kršćanin je živi vjesnik i svjedok Božje poruke čovjeku. Mora se napuniti Svetim Pismom da u njemu otkrije otajstvo plana koje Bog ima s njim i sa svijetom kako bi bio kadar odgovoriti izazovima trenutka u kojem živi. Na ovim je stranicama aktualni sveopći Pastir Crkve pokušao aktualizirati biblijsku poruku stanovnicima naše zemlje. Ugodno je primiti navještaj, ali je gorko biti prorok. Blaga je riječ kad oglašava spasenje, a grka kad naviješta sud i osudu. Suočenje s upozorenjima koje smo primili krije poteškoće, prepreke, žilavost, zahtjeve. Ljuta je i žučljiva riječ koja nam otkriva naše grijehe i nedostatke, potresa našu mlakost i strašljivost, grdi mlitavost, kukavičluk i podlost.

Papa je na dva dana učinio Zagreb središtem katoličanstva; privukao pozornost, i to pozitivnu, cijeloga svijeta na Hrvatsku; ražegao ugljevlje nade u njezinu puku; donio dašak blaženstva, spokoja, raja; slast kakvu su osjetili prorok Ezekiel i apostol Ivan progutavši božanski svitak kao medeni gutljaj. Benedikt XVI. nam je ponovio da nas Bog ljubi. Znao je pronaći jednostavne riječi koje diraju u srce. Kao uzore istaknuo nam je tri sunarodnjaka: Ruđera Boškovića, Ivana Merza i Alojzija Stepinca. Ocrtao je žurne zadaće biskupima i drugim crkvenim službenicima, osokolio obitelji, molio s

mladima, pozvao odličnike društva i obnašatelje vlasti na predaniji rad za zajedničko dobro, otvorio nove obzore.

Čestotnost. Raščlamba 8.836 Papinih riječi u ovoj knjizi pokazuje da se od *općih imenica* najčešće spominju: 1. Crkva (55 puta), 2. obitelj (46), 3. život (43), 4. narod (38), 5. ljubav (34), 6. Bog (30), 7. braća (23), 8. kardinal (17), 9. društvo i zajedništvo (po 16), 11. biskup, kultura i molitva (po 15), 14. zajednica i zemlja (po 14), 16. čovjek i evanđelje (po 13), 18. susret, svećenici i vjera (po 12), 21. hvala (11), 22. identitet, nazočnost, savjest, sestra i vjera (po 10).

Među *vlastitim imenima* najviše dolaze: Krist (32 puta), Gospodin (29), Hrvatska (26), Isus (19), Europa (15), Hrvati (14), Stepinac (13) i Pavao (10).

Najučestaliji su *pridjevi*: hrvatski (35 puta), svet (32), kršćanski (29), duhovni (15), katolički (15), živi (13), Božji, društveni i europski (po 12), ljudski (11), apostolski i Kristov (po 10).

Djelovati po savjesti. Ono što je rimski biskup govorio o Europi domaći su političari odmah protumačili kao Papino zalaganje da se većina Hrvata na referendumu izjasni za pristup u Europsku uniju, a to je zloporaba Papinih poruka u dnevnopolitičke svrhe. Naime, koliko god Katolička Crkva željela da Europa diše s oba plućna krila, da svi europski narodi žive u pravednome miru i blagostanju, koliko god su ideju ujedinjene Europe zamislili i počeli provoditi državnici koji su bili uvjereni kršćani: Robert Schuman (1886.-1963.), Konrad Adenauer (1876.-1967.) i Alcide de Gasperi (1881.-1954.), i koliko god Sveta Stolica konstruktivno nastoji pridonositi izgradnji europskoga zajedništva na osnovama naravnoga prava i Božjih zapovijedi, izjašnjavanje na tom i svakome drugom referendumu trebaju provesti ljudi (dakle osobe), punoljetni (dakle

odgovorni) građani (hrvatski državljani), koji imaju savjest i po njoj sude, a ne ičiji pijuni kojima je rečeno koga ili što trebaju zaokružiti.

Prepoznajući kao središnji problem hrvatskoga društva, korupcije, privatizacije, vladajućih vrhuški, nezaposlenosti, zaduživanja, života na kredit i manjka domoljublja – gaženje savjesti, ispred Bukovčeve slike Narodnoga preporoda, sjedeći pred ostvarenim Gundulićevim Snom slobode, okupljenima – svojevrsnome saboru hrvatskoga društva, politike, znanosti, kulture, poduzetništva, športa, diplomacije i religije – Papa je govorio o *odgoju savjesti* i protiv ideologije prosjeka. Je li zborio uzalud? Jest ako su ga čuli samo oni koji su „nalik na obijeljene grobove“ (*Matej* 23, 27), a nije ako se izgovoreno bude čitalo, pamtilo, poslušalo, ostvarivalo.

Petar Marija Radelj

Kazalo

Abraham 54
Adenauer, Konrad 59
Augustin, sv. 25, 56
biseksualnost 53
Bosna i Hercegovina 9, 12
Bošković, Ruđer 8, 22-23, 51, 58
Boškovićeva godina 8
Bozanić, Josip 14, 30, 38, 47
božanski zakon 54
brodica koja tone 55
Bukovac, Vlaho 60
Burgo de Osma 37
Cigani 15
Croatia Airlines 46
Čapek, dr. Velimir 13, 56
čestotnost 58
čudoređe 9, 40
Dan hrvatskih katoličkih obitelji 12, 19, 30-37, 44, 47
Daniel Vorih 25
demokracija 21
dikasterij 10
diktatura 16, 38, 54
Dominik Savio, sv. 28
Drugi vatikanski sabor 48, 56
društvo po mjeri čovjeka 41
Dubrovnik 46, 56
Duh Sveti 26, 30, 41, 42; Tješitelj 31
Duhovi 30, 48
Dujam, sv. 38
Dvorana posljednje večere 30, 31, 33, 48, 50
Europa 18, 21, 33, 48, 52
Europska unija 8, 15, 18, 48, 51
europski birokratizam 14
eutanazija 53
Ezekiel 57, 58
Filipi 25
Franjo Asiški, sv. 28
Gasperi, Alcide de 59
Greta Teschner 28
Gundulić, Ivan 60
gutanje 57
Hipodrom 30, 36, 47
Hitler, Adolf 15
homoseksualnost 53
hrvatska neovisnost 7, 15, 18
Hrvatsko narodno kazalište 20, 44, 50
Indiosi 37
istospolni „brak“ 53
Isus Krist 17, 20, 26, 27, 31, 32, 38, 39, 44, 48, 49, 51, 56, 59
Ivan de Palafox y Mendoza, bl. 37
Ivan Pavao II., bl. 10, 17, 32, 33, 45, 48
Jadran 56
Jeruzalem 30
Josip, sv. 19
Josipović, dr. Ivo 7, 17, 20, 45, 46
Kana 49
Katedrala 38
Katoličko sveučilište 23
Klara Asiška, sv. 28
kloniranje 53
Kočerin 12

komunistički progon 39
komunizam 15-16, 38, 50
Kraljice neba 36
Krist 17, 20, 26, 27, 31, 32, 38, 39, 44, 48, 49, 51, 56, 59
kršćanski korijeni Europe 9
Kuharić, Franjo 14, 38
kultura života 41
Lav X., papa 7
Ludbreg 33
Madrid 27
Marija Bistrica 11, 36
Marija, blažena Djevica: 31, 45, 49; Kraljica Hrvata 35, 51; Kristova Majka 36; najvjernija Odvjetnica Hrvatske 19, Majka Božja Bistrička 11, Majka Božja od Kamenitih vrata 28; naša Majka 36; Spasiteljeva Majka 43
Mateja Buha 25
medikamentozni arsenal 54
Meksiko 37
Merz, bl. Ivan 28, 58
Milano 37
mladi 25
moral 9, 40
München 56
muslimani 21, 40, 54
naravni zakon 9, 34, 53
Nezavisna Država Hrvatska 15
normativni stampedo 53
nošenje (trudnoća) 53
Novi savez 54
obitelj 30, 32, 47-48
Pavao, sv. 25, 26, 27
pedofilija 53
Petar, sv. 17, 40, 47, 51
Pio XII., papa 50
pobačaj 53
posvjetovljenje 33, 34, 43
polis 24
pravoslavci 38
predziđe kršćanstva 7
prirodni zakoni 53
promiskuitet 53
prvi nepokrenuti Pokretač 53
Puljić, dr. Želimir 20
pustinja 53
Pleso 17, 44
relativizam 43, 54
Ribarov prsten 55
Ruža iz Viterba, sv. 28
samoubojstvo 53
savjest 20-24, 51, 58-59
Schuman, Robert 59
siromaštvo 53
sklad vjere i razuma 8
sloboda savjesti 21, 54
smrtna kazna 53
Srakić, dr. Marin 25, 47
Srbi 15
Stari savez 54
Stepinac, bl. Alojzije 11, 15-16, 19, 38, 40, 41, 42, 45, 50, 54, 58, 59
Stojković, fr. Ivan 56
Sveto Pismo 23, 33, 41, 54, 57
Svjetski dan mladih 27
Svjetski susret obitelji 37
Šeper, dr. Franjo 13, 14
Španjolska 37
Terezija od Djeteta Isusa, sv. 28
transseksualnost 53
Trg bana Jelačića 25, 49
Trg sv. Petra 12, 47

ubojstvo 53
ustaški režim 15
Uzašašće 30
vino 49
vječni zakon 53
vjera – osobna, a ne privatna stvar 54
vjerska sloboda 9, 24, 54
Vučak, Filip 7
začeće 53
Zagreb 12, 13, 17, 25, 30, 36, 38, 44, 46, 47, 49, 50, 56, 58
Zajedno u Kristu 10, 18, 45, 47, 49
Zračna luka Zagreb 17, 44
Zurak, dr. Niko 20, 22
Židovi 15, 21, 38, 54
Župan, Valter 36

Za Papine tekstove © 2011 Libreria Editrice Vaticana

Nakladnik i tisak:
Nakladnička kuća Tonimir, Varaždinske Toplice
Vladimira Nazora 6, tel. 042/633-430, faks 042/633-480
www.tonimir.hr, e-mail: info@tonimir.hr

Za nakladnika: Marija Martinez

Priredio i pogovor napisao: Petar Marija Radelj

Lektura: Tomislav Salopek

Stručni suradnici: Maja Teider,
Maslina Ljubičić i Barnaba Humski

Fotografiju na naslovnici snimio Piotr Spalek

Urednik: Stjepan Juranić

Prijelom: Daniel Bubnjarić

Tiskano u lipnju 2011.

Naklada: 3.000 primjeraka

ISBN 978-953-7610-57-9

CIP zapis je dostupan u računalnom katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 773060.

U knjizi je prikupljeno svih 12 tekstova Svetoga Oca vezanih uz pohod Hrvatskoj 2011.

Kao hodočasnik u ime Isusa Krista
srdačno pozdravljam ljubljenu hrvatsku zemlju.

Kao nasljednik apostola Petra
velikim zagrljajem grlim sve njezine stanovnike.

Savjest je temelj slobodnoga i pravednog društva,
o njoj ovisi kakvoća društvenoga i građanskoga života
i kvaliteta demokracije.

Dragi mladi, ukorijenjeni u Kristu,
moći ćete u punini živjeti ono što jeste.

Dragi roditelji, učite svoju djecu moliti i molite s njima.

Drage obitelji, budite hrabre!
Ne bojte se! Gospodin ljubi obitelj i blizu vam je!

Dragi hrvatski kršćani,
naviještajte Evanđelje cijelim svojim bićem.

Ljubljena Crkvo u Hrvata, ponizno i smjelo
preuzmi zadaću da budeš moralna svijest društva.

Dragi prijatelji, nosim vas u srcu
i ostavljam vam svoj blagoslov.

ISBN 978-953-7610-57-9
9 789537 610579
www.tonimir.hr 10 kn